

SMRT FAŠIZMU - SVOBODO NARODU!

Slovenski POROČEVALEC

INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE
PO IZDAJI NA OSVOBOJENEM OZEMLJU

Leto V.

Konec avgusta 1944.

Štev. 13.

SLOVANSTVO NA POHODU

Dne 26. julija 1944 sta vlada Sovjetske Zveze ter poljski Komitet Narodne Osvojitve podpisala v Moskvi sporazum o odnosih med sovjetskim vrhovnim poveljnikom in poljsko upravo po prihodu sovjetskih čet na poljsko ozemlje.

Sovjetsko-poljski sporazum je po svoji vsebini podoben sporazumu, ki sta ga svoj čas sklenili sovjetska vlada in vlada ČSR. Sovjetsko-poljski sporazum nazorno dokazuje, da nima Rdeča vojska prav nobenega namena veliti poljskemu narodu karstno kot državno ali družbeno obliko ali pa kakor koli poljski narod priključiti v njegovih upravičenih narodnih težnjah in zahtevah, temveč da prihaja ravno nasprotno - kot velika in plemenita osvoboditeljska poljskega naroda in poljske države izpod jarma nemških zatiralcev germanske nevarnosti. Začasna vrhovna oblast in odgovornost v vseh zadevah, ki se nanašajo na vojno vodstvo v času, potrebnem za izvedbo vojnih operacij, je osredotočena v rokah vrhovnega poveljnika sovjetskih čet samo v ocnj neposrednega vojaškega dogajanja. Cim pa kateri koli del poljskega ozemlja ne neha biti scena vojnih operacij, prevzame poljski Komitet Narodne Osvojitve popolnoma v svoje roke vodstvo vseh poslov civilne uprave. Poljske vojaške enote, ki so bile vzpostavljene na ozemlju ZSSR, se bodo bojevale na poljskem ozemlju ter bodo v organizacijskem in kadrovskem pogledu podrejene vrhovnemu poveljstvu poljskih oboroženih sil.

sko-poljskih odnosov vse do Oktobrske revolucije in sovraštvo poljske reakcije do nove sovjetske države, mi je brez nadaljnjega jasno, kako daljnosežni prelom v poljsko-ruskih odnosih predstavlja najnovejši sovjetsko-poljski sporazum. Svoje dni, za temnih carističnih časov, so prihajali ruski vojaki in ruski uradniki na Poljsko kot okupatorji, kot zatiralci poljskega naroda. Danes, za svobodnih in svetlih sovjetskih časov, prihaja ruski narod na Poljsko kot odkritostni, s slovanskimi čustvi prežeti poljski prijatelj, kot narod osvoboditelj, kot narod, ki zna ločiti zlato od plevele, ki zna ločiti svobodoljubni in borbeni poljski narod od judaževske, protiruske, protisovjetske in protipoljske reakcije, uslužne pangermanskega imperializma celo na zavezniških zapadnih tleh.

Nobenega dvoma ne more biti, da temelji prelom v poljsko-ruskih odnosih na pravični in demokratični narodnostni politiki, ki jo Sovjetska Zveza zavestno izvaja ves čas svojega obstoja, in na narodno osvobodilni borbi poljskih ljudskih množic, ki je izpodresala v Poljski sami tla proti narodni in protiljudski poljski reakciji.

Sovjetsko-poljski sporazum hkrati izpričuje vso veliko sodobno slovansko vlogo ruskega naroda. Ruski narod, ki je bil za časa carizma brezupna, vselej varljiva nača parslavističnih sanjačev, je danes dejansko postal najudarnejša in vodilna sila slovanstva. Primer rusko-poljskega sporazuma dokazuje, kako veliki ruski narod v praksi - ne le v besedah - odstranjuje nasprotja med slovanskimi narodi in kako v praksi nastopa

slovensko ljudstvo tujcu, zbrisati slovenstvo, zatreti vsak podvig pristnih ljudskih množic in to vse samo za zagotovitev lastnih osebnih in klikarskih položajev. V današnji dobi, ko se brez dvoma približuje Hitlerjevi Nemčiji in njenim pajdašem smrtna ura, hoče Osvobodilna Fronta prav to svojo veliko nalogo za združitve vseh pozitivnih sil na slovenskem ozemlju dokončati.

Ce danes kliče Osvobodilna Fronta vsem tistim, ki še niso v njenih vrstah in še celo tistim, ki so danes še hlapci osovraženega tujca, ne dela tega zaradi svoje slabosti, in občutka premajhne usidranosti v narodu ali kakršne koli bojazni v uspeh. Nasprotno! Največ kar je mogla Osvobodilna Fronta doseči, je dosegla v času svojih najtrših preizkušenj. Misel OF je postala že takrat lastna vsem zdravim ljudskim silam, njena organizacija se je razpredla do sleherne slovenske vasi, partizanska vojska je s svojimi slavnimi pohodi prekrizžala vso slovensko zemljo. Brez vsake zunanje pomoči, samo s tesnim sodelovanjem bratskih jugoslovanskih narodov se je Osvobodilna Fronta tako zrasla s slovenskim narodom, da je niti okupator niti notranji sovražnik ni mogel odtrgati od njega. Svojo notranjo utrditev je tedaj dosegla iz svojih lastnih moči. Posledica tega je, da je prav slovenski narod, združen v OF, prispeval k skupni jugoslovanski stvari in dosegel, da so pridobitve Osvobodilne Fronte dobile priznanje ne samo pri zaveznikih, ampak tudi na sedežu bivše emigrantske jugoslovanske vlade in v vsem demokratičnem svetu. Sporazum Tito - Subašić je v jugoslovanskem in evropskem, posebno pa še v slovenskem obsegu docela potrdil pravilnost programa Osvobodilne Fronte in njeno delo. V jugoslovanskem svetu in v svetovni javnosti so ta vprašanja jasno rešena in nihče več ne more upati, da bo mogel mimo Narodno Osvobodilne Vojske Jugoslavije, mimo narodne oblasti, ki jo je dvižnila osvobodilna borba, postaviti sile, ki bi mogle dobiti opore pri nas doma, pri velikih zaveznikih in v demokratičnem zapadnem svetu. Oboje: notranja moč Osvobodilne Fronte in potrditev njene politike s strani zunanje ga sveta je izhodišče za razkroj bele garde v sedanjem obdobju te velike vojne.

Iskrena želja in odgovornost pred bodočnostjo nenehno terjata od nas rešitev slovenske enotnosti. Zato naj prav ta čas velja poziv vsem aktivistom Osvobodilne Fronte in vsem pravim slovenskim rodoljubom, da store vse, da se belogardizem razkroji, da čas popolne osvoboditve slovenskega ozemlja ne bo zatekel na njem nobene belogardistične vojaške in politične formacije več. Prav zato, da omogoči vsem tistim, ki so brez lastne volje ali brez zadostnega premisleka še v vrstah nasprotnika, vrnitev k svojemu ljudstvu, prav zato, da poštenim slovenskim družinam in domovom prihrani sramoto, da jim omogočimo lažje vključevanje v pravo slovensko skupnost. Prav zato, da pripeljemo čim več ljudi v našo svobodo in sicer takih ljudi, ki bodo

~~~~~

60 DOMOBANCEV IZ NOVEGA MESTA SE JE PREDALO CANKARJEVI BRIGADI. - OČ 120 DOMOBANCEV JIH JE V POSTOJNI OSTALO LE ŠE 24. - 40 DOMOBANCEV IZ SV. PETRA SE JE JAVILO NOV, 40 JIH JE ZBEŽALO DOMOV. - 92 PRIMORSKIH FANTOV IZ BELOGARDISTIČNE POSTOJANKE RIEMBERG JE PRESTOPILO V NAŠO VOJSKO.

D O M O B R A N C I, KI SI ŠE NISTE OMADEŽEVALI SVOJIH ROK Z NEDOLŽNO BRATSKO KRVJO, SLEDITE ZGLEDU TEH SVOJIH TOVARIŠEV TER PRESTOPITE V NAŠO NARODNO OSVOBODILNO VOJSKO, DOKLER JE SE ČAS!

~~~~~

vanjo prišli z zavestjo, da so nekaj storili za osvoboditev slovenske zemlje, zato naj prodre ta poziv v sleherno švabobransko postojanko, v vse tiste domove, ki še niso spoznali in doživeli potrditve pravilne poti Osvobodilne Fronte. Našo literaturo, vse naše letake, radijska poročila, izjave članov jugoslovanske vlade v Londonu, odločilne uspehe Rdeče Armade in zavezniških vojsk, polet NOV in POJ - vse to so dolžni naši aktivisti posredovati v vrste švabobrancev. Navezovati morajo stike z njimi in jim brez vsakega prikrivanja dejstev predstaviti položaj tak, kakršen je, pomagati pri prehajanju na našo stran. Sposobni morajo biti prav iz jugoslovanskega in splošnega svetovnega stališča pokazati edino pot k nam. Naši aktivisti v tem pogledu svoje naloge še niso izvršili, morali ji bodo posvetiti več pozornosti in več truda.

Prav sedanjí čas poziva vse družine, ki imajo svojce pri sovražniku,

da store vse, da ga zapuste in da prestopijo v naše vrste. Na oni strani jih čaka brezpogojen pogin in vsak up, da bodo zapadne zavezniško armade, kor koli štitele svabobrance, je le brezvestno zapeljevanje zločinskih beslogardističnih voditeljev. Prav te dni je londonski radio povedal o tem po polnoma jasno besedo.

Današnja doba je zadnji klic vsem tistim, ki so s svojim vedenjem pod pri tako zvano politično sredino. Njih mlačnost in špekulantstvo njihovih voditeljev nima nobene realne perspektive več. Ali si hlapec tujcu, ali si Slovenec in s tem pripadaš v vrste Osvobodilne Fronte, tretjega ni. Zadnji čas opredelitve je prišel. In prav opredelitev takih ljudi na stran Osvobodilne Fronte mora brez dvoma prispevati k razkroju bele garde. In še nekdo lahko k temu prispeva. To je slovenski duhovnik. Na kakšen način lahko slovenski duhovnik pripomore k temu razkroju, sam dobro ve. Marsikje mu je pot v nasprotno postojanke najbolj odprta. Izrabi naj jo v zavesti, da je prav vedenje dela slovenske duhovščine marsikje napolnilo sovražne postojanke s slovenskimi fanti in možmi.

Izvrševanje te naloge in tak poziv OF je izraz njene moči. Ne gre za rešitev OF, njena misel je zmagala, gre za rešitev tistih, ki so na strani nedvoumno porazanega sovražnika in katerim se se odprta vrata v slovensko skupnost. Gre za pripravo prihodnjega vojske, ki bo terjala sicer so marsikatero dragoceno stvar, ki se bo prinesla nasprotni strani brezopravilno uničenje.

Nepoboljšljivi svabobrance naj se zavedajo, da bo brez usmiljenja uničen vsak, ki bo vztrajal na izhajalski poti in pomagal okupatorju pri divjanju ob njegovi sili. S tako zavestjo naj ravnaajo tudi naši skbi visti. Osvobodilna Fronta bo te naloge izvedla z enako uspešnostjo, kakor bo pomagala vsem tistim, ki imajo vojo zapustiti sovražne vrste in se povrniti k svojemu narodu.

Dr. Marijan Breclj

PRIMORSKI SLOVENCİ VOLIJO

V slovenskem Primorju se vršijo volitve v narodno osvobodilne odbore. Primorci dokazujejo svoje politično zrelost s tem, da se med bežajo, ponekod v neposredni bližini sovražnika, z glasovnico v rokah vršijo svoje na rodno in državljansko dolžnost. Za slovensko Primorje imajo te volitve še vse drugačen pomen kot za ostalo Slovenijo. Niso le graditev narodne slovenske oblasti, so obenem plebiscit.

Volivni shodi so posebej priljubljeni tabori, saj se jih udeležuje po dva do tri tisoč ljudi. Taki shodi so se vršili na Kamolskem, na Vipavskem, v Brkinih in na Krški, kjer se je udeležilo našega mitinga do tri tisoč ljudi. Le četrte ure od sovražne postojanke. Pridejo po ure in ure, da se slišijo naše govornike, večer po noči, v dažju, prav iz sovražnikovih postojank. Ne ustresajo se nobenega truda ne nevarnosti. Primorske žene in dekleta, ki nosijo tri četrtine političnega dela na terenu na svojih menih, so tudi pri sedanjih volitvah najbolj agilne. Volitve so se vršile v Tolminskih gorah, v Goriški okoliici, na Vipavskem, na Krški, v Slovenski Istri prav pred vrati Kopra. Tu

da v vaseh, ki jih neposredno ograža okupator in posebno v teh vaseh je bila udeležba nepričakovana, po večini sosedstvena. Volitve so vršile tudi v Brdih, celo v Benetli Sloveniji, v okolici Trsta, v Italiji in na Piri. Volitve bo bila primorska, ki daje najbolj izraz njenega izraza narodne manifestacije.

Na volivne shode in na volitve same prihajajo v dolgih sorovodih, v narodnih nočah, s slovenskimi zastavami, s cvetjem, s partizanskimi in narodnimi pesmimi. Za vsak kraj poroni jo te volitve narodni praznik. Ponekod prihajajo na volišča okrašeni z lipovimi vejicami. To spominja na prve volitve pod Italijo po začetku vojne, ko je bila lipova vejica značka za slovenskega volivca. Danes te lipove vejice govorijo: Tu je slovenska zemlja in slovensko ljudstvo, tu smo Slovani, ki se borimo s nemštvom za svoj obstanek. Naše narodne težnje so težnje vseh Slovanov.

Primorsko ljudstvo je bilo že dolgo let izločeno iz političnega življenja, ni moglo ne smelo sodelovati niti pri občinski upravi. Zato nekatere na spčetka niso imele velikega po-

POVEČAJMO DAJATVE ZA NAŠO VOJSKO!

Z novo žetvijo so prehrabene težave zopet prebrodene. Pokazalo se je, da črnogledi, ki so napovedovali lažnoto, niso imeli prav. Pokazalo se je nasprotno, da narod, ki se bori za svobodo in pravično stvar, odstrani še take težave. Tako je bilo l. 1942, 1943 in tako je bilo letos. Iz svojih lastnih sredstev smo preživeli svojo vojsko in sebe ter občutno priskočili na pomoč bratom Hrvatom v Gorskem Kotarju in jih rešili pred lakoto.

To dejstvo nam dokazujejo tudi suhe številke. Dolenjska, Bela Krajina in Notranjska, ki vsa tri leta prenašajo glavni delež naše osvobodilne borbe, ki so bile nešteto krat požigane in ropane, še vedno dajejo za svoje borbe neverjetne količine. Če se ugotovimo, da so bile v glavnem vedno pasivne in so uvažale letno vagon žita in moke, potem je na mestu samo občudovanje do našega ljudstva, do naših vojaških komisij in vojaških intendanc.

Bela Krajina je v prvem polletju 1944 izdala za potrebe vojske in drugih ustanov 913.039 kg ali 91 vagonov živil, kjer pa ni všteto vino, katerega glavni dobavitelj je, kis, seno in drugo.

Strogo pasivna Notranjska je samo v juniju, torej tik pred žetvijo, ko je najtežji položaj, izdala 80.350 kg ali 8 vagonov živil, kjer zopet ni všteto seno.

Novomeško okrožje, ki je v tako zvaní Ljubljanski pokrajini najbogatейše, je v juniju izdalo 390.350 kg ali 39 vagonov živil in 470 glav živine. Poudariti pa je treba, da so najplodnejši predeli v Krški dolini od Novega mesta do Brežic odtegnjeni zaradi okupatorjeve kontrole.

Približno isto stanje je bilo na Primorskem, odkoder pa žal nimamo vseh podatkov. Samo Goriško okrožje je v prvem četrtletju, t.j. od 1. I. do 31. III. 1944, izdalo za potrebe IX. korpusa 385.000 kg ali 38 vagonov živil.

Novina, ki bo napolnila kašče in skrivališča, bo prehrano vojske in prebivalstva občutno olajšala. Če se ob tem še zavedamo z ozirom na ugoden in hiter razvoj dogodkov na frontah, da stojimo pred zmago, potem nam ne sme biti in nam ne bo nobena žrtev prevelika, da čim bolj hranimo naše junake. Stotine primerov, ko nam je naša vojska očuvala osvobojeno ozemlje pred vdorom morilskih in roparskih tolp, nam mora biti še večja vzpodbuda, da povečamo dajatve za vojsko.

Narodno Osvobodilni Odbori s svojimi gospodarskimi komisijami in vojaške intendance pa morajo s pravilnim in pravičnim delom popraviti še poslednje napake. Zlasti mora izginiti "ščitenje" pred dajatvami svojega kraja, sorodnikov, prijateljev in celo samega sebe. Izkoreniniti moramo črno borzo in prehajaštvo v okupatorske postojanke, ki nam odtegnejo precej najvažnejših hranil, predvsem mlačob.

Vse za vojsko, vse za zmago!

NOVI BONI

Te dni je izdal Denarni zavod Slovenije nove 10-lirske bone na podlagi odloka Predsedstva SNOS in odobritve AVNOJ-a o izdaji novih bonov v višini 100 milijonov. Ti 10-lirski boni, ki prihajajo kot prva serija v višini 20 milijonov, bodo občutno popravili manjkanje drobiža odstranili. Njihova lična izdelava je lahko našim telenikom v ponos.

-e-e-oooooooooooooooooooo

NAŠA PROSVETA

Od 19. do 21. maja se je vršila na Primorskem trodnevna konferenca osnovnošolskih nadzornikov in okrožnih prosvetnih referentov za to slovensko pokrajino. Od 6.-7. julija se je enaka konferenca vršila za t.i.m. Ljubljansko pokrajino. Sešli so se vodstvo našega šolstva in naše ljudske prosvete ter ljudje s terena, razen iz Novomeškega iz vsakega okrožja po dva. Tu so naši prosvetni delavci v posameznih referatih in razgovorih razgledali sliko vsega stanja našega šolstva in ljudske prosvete ter ob njej, primerjajoč način dela, uspehe in neuspehe posameznih okrožij, napravili sklepe, da bo možen nov vzpon v razvoju naše prosvete.

Kljub številnim notranjim in zunanjim motnjam, ki so motile letošnji šolski pouk in ga še motijo, je vendar na osvobojenem ozemlju osnovna šola delovala z uspehom. Ta mesec šola končuje šolsko leto. V posameznih okrožjih je (po nepopolnih, nedokončenih podatkih) v osnovnem šolstvu naslednje:

nje stanje: Bela Krajina 65 šol, nad 3900 šolarjev, 92 učiteljev; Novo mesto 30 šol, nad 4000 šolarjev, okr. 30 učiteljev; Grosuplje-Stična nad 2400 šolarjev, okrog 30 učiteljev; Kočevje-Ribnica 31 šol, 42 učiteljev; Nortranjska 13 šol, okr. 1.300 šolarjev. Posebej je treba omeniti meščansko šolo v Crnomlju, ki kaže zelo lepe uspehe in veliko resnost učencev.

Največja ovira našemu pouku je strašno uničenje, ki ga je zapustil okupator. Tako so po vsem ozemlju številne šole požgane do tal (v okrožju Kočevje-Ribnica na primer 21 popolnoma), kjer niso požgane, pa je okupatorska vojaška sodruga popolnoma uničila ves inventar (klopi, table, učila, knjižnice itd.). Otroci in starši so sami oskrbeli najnujnejšo opremo za šolsko sobo, ki so jo priredili iz večje kmečke, iz gostilniške sobe in podobno. Druga velika ovira šolstvu je pomanjkanje učiteljstva, katerega je zelo veliko na političnem, gospodarskem, vojaškem delu itd. Pri učencih je bilo opaziti veliko pričnost in resnost, le v malo krajih ni bil dosežen zadovoljiv uspeh. Temu je splošno kriva zmeda šasa in malomarnost staršev. Brez primera pa je požrtvovalnost našega učiteljstva, ki v takih razmerah, v vedni nevarnosti, brez vsakih sredstev iz nič gradi našo novo pedagoško kulturo. Poročila okrožnih referentov za ljudsko samodejavnost so pokazala sedanje delo ljudstva na področju prosvete. Po našem ozemlju se ustanavljajo čitalnice in nove knjižnice iz ostankov starih in požganih, kolikor se jih je rešilo pred okupatorjem. Ustanavljajo se pevski zbori, tako mladinski kot šolski in mešani. Mitingi odkrivajo nove ljudske talente in odersko življenje začenja z novim razvojem.

Da se dvigne strokovna usposobljenost našega učiteljstva, se bo vršilo zanj na Primorskem in v t.i. ljubljanski pokrajini vsakega tedajev. Bo jeseni se bo izdelala knjiga za prvi razred. Za druge razrede še ni pričakovati posebnih čitank, nadomestoval pa jih bo mesečni mladinski list, ki bo začel izhajati z novim šolskim letom. Pred jesenjo se bodo oživo tvorili roditeljski sveti.

Danes je tudi šola črčje našega osvobodilnega boja. Z idealizmom, ki navdihuje slovenskega učitelja in učiteljico ter vodi vsakega našega čaka - skromnejšega delavca pri delu za razmah naše ljudske samodejavnosti, je pričakovati, da se bo ustvaril nov rod ponosnih Slovencev in Jugoslovancev.

Flor.

T. MARKOV:

trinajst

(Iz ruske knjige o sovjetskih partizanih "Sovražniku za hrbtom")

V gluhih ključevskih gozdovih se je sestalo trinajst komsovolocev. Zbrali so se z raznih koncev Bele Rusije, mla di, smeli, pripravljeni na trde boje, na življenje, polno pomanjkanja in nevarnosti. Spali so na vlažni zemlji, za blazino jim je služila dlan in njih spanec je bil kratek, kakršnega imajo ptice. Jedli so iz enega kotlička, ki ga je imel Baškirec Hamat Faletov, begunec iz nemškega ujetništva. In vsi so z enakim besom bili sovražnika. Vsek izmed njih je imel svoj račun z Nemci in vsi skupaj so imeli z njimi splošen račun: za onečasno rodno zemljo, za razmesarjene, izmučene ljudi.

In kadar je Jakob Kovširko poslal krogljo v Nemca, da je zakrilil z roka mi in se zvrnil kot pokošen, je Jakob dejal: "To je za mojo Galjo..."

Kadar se je Hamatu Faletovu posrečilo pripeljati v čeni do nemškega stražarja in ga zasadi v grlo ostrjo

zakrivljeni baškirski nož, se je sklonil nad klipajočega Nemca in mu začel petal: "Se spominjaš mojega brata? Po misli, kako si mi žgal telo z ognjem, ga bodeš z nožem?" In četudi to ni bil tisti Nemec, ki je mučil ujetega krasnarnega Sultana Faletova, je mladi Baškirec imel vse Nemce za krive mučeniške smrti svojega brata. "Vsi so enaki, vsi so zveri," je govoril. "Vse jih je treba klati kakor volkove."

Nihče v odredu še ni znal bolje priplaziti k Nemcem, neplišno kakor senca vdreti v štab, brez šuma podreti strazarja in podnetiti skladišče benolne, naropane žita ali vojnih potrebščin. Hamat je bil znamenit izvidnik - oči in ušesa odreda. Partizani so ga ljubi bili, ker ni bil samo dober vojak, temveč tudi zvest drug, pripravljen povariš. In še to jim je ugodilo, da je v temnih nočeh po spopadih Hamat prepeval otočne pesmi o mladi džigitki s črni

nimi lasmi in jasnimi očmi.

Mladi partizani so pogostoma napadali Nemce. Vsi njihovi naleti so bili za sovražnika nepričakovani. SS-ovci, policisti, kazenski odredi, ni so mogli ugnati pogumnih komsomolcev. Včasih se je krog kaznovalcev zaprl. Partizani so bili obkoljeni. Nemci so že slavili zmago, nenadoma pa se je nekje za njimi zaslišalo treskanje mitraljeza in hitlerjanci so pustili svojo mrličje ter hiteli iz neprehodnega gozda ali iz vasi, kjer so v vsaki koči tičali njihovi sovražniki...

Tako je bilo tudi v vasi Beli Log. Tri sto SS-ovcev je obkolilo peščico partizanov; zasedli so vse vhode in izhode iz vasi. Toda nezgrabljivi, podjetni komandant partizanskega odreda, v katerega vrstah se je bilo trinajst komsomolcev, je tudi tokrat speljal Nemce na led. Spustil se je s petimi partizani v boj s strahovalci. Kovširko je z ostalimi borci prešel na sprotniku za hrbet in udaril po Nemcih s strojnimi. Udarci je bil tako nenaden in silovit, da so se SS-ovci umaknili, izgubivši petdeset mrtvih in pustili na bojišču mitraljez in deset brzostrelk. Obroč je bil prebit in partizani so se vsi do zadnjega umaknili iz klešč.

Med tem bojem je komandant sam vzdrževal pritisk tridesetih nemških brzostrelk. Stisnjen k steni skednja je podiral Nemce z brzostrelko. Trinajst sovražnikov je že položil, ko mu je nemška krogla prebila levo roko. Streljal je dalje samo z desno. Levica mu je kakor bič visela ob telesu in mu pri najmanjšem gibu povzročala neznosno bolečino. Ko je bil ranjen drugič in je njegova brzostrelka umolknila, so Nemci planili nanj, da bi ubili živega. Tedaj pa je s strehe so sednjega skednja komsomolec Grigorij Zajcev brizgnil na Nemce dolg rafal. Vseh trideset fašistov je bilo uničenih...

Slava o trinajstih neustrašenih partizanih se je raznesla po vsem okrožju. Ljudstvo je videlo v njih svoje krvne brate, svoje zaščitnike, ki trdo kaznujejo Nemce za njihove zločine. In ko je v vas Zapolje septemberskega jutra navalil kazenski odred, in pričel s silo odganjati mlada dekleta na delo v Nemčijo, se je sedemdesetletni starček Ivan Gavrilovič skrivaj odpravil v gozd k partizanom po pomoč.

Komandant je poslušal Ivana Gavriloviča. Nemcev je bilo preveč. Toda tudi beloruskih deklet ni bilo mogoče pustiti v nemško suženjstvo. In ko mandant je odredil trinajstim kom-

solcem z Jakobom Kovširkom na čelu, naj pripravijo zasedo na cesti blizu vasi. Kovširko je odpeljal fante po najbližji poti. Ponoči se je Hamat Faletov pretaknil v vas. Bilo mu je majstrožje zapovedano, naj pusti Nemce v miru in naj samo poišče, koliko jih je in kdaj odvedejo dekleta na postajo. Faletov je izvedel, da odpeljejo dekleta na treh kamionih, na dveh pa da jih pospremi Nemci. Kovširko se je naglo odločil. Ukazal je izpodžagidrevje na obeh straneh ceste in jih podreti, ko bi se stroji približali. Tako se je tudi zgodilo. Vozovi so se zaleteli v drevje, ki se je nenadoma zvalilo, se ustavili in Nemci niso utegnili niti zgrabiti za orožje, ko je iz gozda udaril skupni ogenj. Niti en hitlerjanec ni ušel živ iz tega ognja. Dekleta so bila osvobodjena. Strojce so partizani sežgali.

Nemško poveljstvo je odpravilo proti partizanom bataljon pehote in mu dalo letalsko pomoč. Komandant partizanskega odreda je bil nemalo vznemirjen. Tedaj mu je Kovširko predlagal naj pusti kot zaščitnico trinajst komsomolcev, ostali odred pa naj odide na nov položaj. Komandant je pozorno poslušal Kovširka, pomislil in pristal. Ponoči se je odred dvignil, se poslovil od komsomolcev, in zapustil postojanko.

Nastopilo je jutro. Na majhni gozdni jasi se je trinajst komsomolcev ukopavalo in se pripravljalo na srečanje s sovražnikom. Vedeli so, da marsikateri med njimi ne bo več videl sončnega vzhoda. Toda vsi so bili pripravljeni dostojno sprejeti sovražnika... Vasilij Krajko je ležal poleg mitraljeza in gledal, kako se fantje pripravljajo na boj. Hamat Faletov je položil poleg sebe nekaj šaržerjev za brzostrelko, dvoje bomb in zasadil predse v zemljo svoje zvesto orožje, ki ga ni nikdar izdalo, - zakrivljeni baškirski nož. Brata Zajcova sta si naložila bomb in šaržerjev...

Na zapadnem delu obrambe so stali Kondratiljev, Vihricki, Zučev, Polikarpov in Karnacki. Branili so dostop do gozda proti majhni, plitki rečici Drut. Vzhodni oddelek obrambe so zasedli Kovširko, brata Zajcova, Faletov in Lejbovič. Držali so pod ognjem odprto polje, odkoder so Nemci napadali napasti z glavnimi silami. Vasilij Krajko, Vladimir Valend in Vasilij Krivcov so se pomaknili kakih sto petdeset metrov naprej z mitraljezom.

Nemci so zaprli obkoljevalni obroč. Z naskokom se jim ni mudilo. Vedeli so da jih je mnogo več kot partizanov in

da tem ni izhoda.

Jutro je bilo tiho, jasno. Gozd je stal v zlatem jesenskem oblečilu.

Točno opoldne je prižvižgala granata in se raztreščila v položaju skupine Kondratjeva.

"Začelo se je", je dejal Krajko in se ozrl na tovariše. Vseh trinajst je vstalo; objeli so se tesno, se polju bili in vračali na svoja mesta.

Prvi je stopil v boj Vasilij Krajko. Ko so se mu hitlerjanci, napadajoč od spredaj, približali na dve sto metrov, jih je napadel s strojniškim ognjem, pokosil sedem in dvajset sovražnikov ter prisilil sovražnika, da je legel. V tem času je skušala četa Nemcev obiti partizane od zadaj, toda sprejel jo je silovit mitraljeski ogenj Kondratjeva, Zujeva in Polikarpova. Tudi tu so pustili kakih dvojdeset mrličev ter se umaknili, ne da bi bili mogli raztrgati obrambo. Ob tem so Nemci trikrat skušali vdreti v gozdi, a vsakokrat jih je točni strojniški ogenj prisilil k umiku.

Ob šestih zvečer so Nemci po teh neuspešnih zasuli gozd z orkanom mine in metnega ognja. Štiri ure so orali me mljo z minami, rušili drevje. Tudi komsomolci so bili globoko zapopani v zemljo in sovražne mine jim niso prizadele škode. Končno je mina raztreščila čelni mitraljes in z droben ubila Vasilija Krivcova. To je bila prva izguba. Nato je bil težko ranjen Vasilij Krajko, Grigoriju Zajcevu pa je drobec prebil roko.

Nastala je noč.

"Naši so sedaj že daleč", je rekel Krajko. "Zdaj moramo tudi mi na pot."

Hamat Falotov je šel na izvid. Ko se je vrnil, je sporočil, da so vse prehode zasedli Nemci.

In tako je spet nastopilo jutro. In Nemci so znova zasuli gozd z minami, znova orali z razbeljeno kovino razmesarjeni košček zemlje. Nato so se dvignili v naskok z vseh strani hkratu. Posrečilo se jim je prekrčiti ročico, prebili so se v gozd. Ranjeni Kovširko je pozval vse komsomolce, naj se bore do zadnje kaplje krvi. In komsomolci so prisegli, da bodo popadali, živih pa da sovražnik ne dobi v roke.

Obroč se je stiskal, toda prebiti so v bližino komsomolcev se Nemcem posrečilo: brnil jim je smrtonosni strojniški ogenj. Tedaj so Nemci poklicali letalstvo.

Izmed trinajstih komsomolcev jih je v stroju ostalo pet. Ostali so padli v boju ali bili težko ranjeni.

Nad gozdom se je pojavila trojica Junkersov. Napravili so dva zavoja in

odvrgli bombe. Drobec so ubili Kovširka in Krajko. Poveljstvo je prevzel Kondratjev. Pogledal je preostale tovariše in dejal:

"No, fantje, pojdimo!"

Hamat Falotov, Volodja Valon, Nikolaj Vihrički in Vasilij Zujev so vstali. Vrgli so se z nasajenimi bajoneti proti Nemcem. Sovražniki so padli drug za drugim. Bilo je videti, kakor da besu partizanov ni prograd. Falotova se je zlonil bajonet. Odvrgel je puško in pograbil za nož. Njegov nož je bliskal kakor strela in podiral sovražnike. Nemški oficir je ustrelil Faškira s pistolo in Hamat je padel s prestreljenimi prsti. Toda ko se je oficir sklonil nad njega, je Hamat s zadnjim napadom volje zgrabil za roko, vrgel na tla in ga z odmirajočimi prsti popadel za vrat...

Kondratjev je ležal s prestreljeno glavo. Valon, Vihrički in Zujev so se še borili. Objeli so Nemce s ko pitli. Ko so Nemci sprovadili, da živega ne ujamejo nobenega, so pričeli streljati z brezstrelkami. Prestreljen skozi prsi je padel Zujev, je padel Vihrički. Ostal je samo še Volodja Valon. Stal je pri drevesu s poslednjo bombo v rokah in Nemci so niso upala k njemu.

"Dol je naš poslednji, odločilni boj," je zapel Volodja, dvignil bombo nad glavo in se odpravil proti Nemcem. Stopal je onahujoč, ves krvav, strašan v svojem sovraštvu. In Nemci niso zdržali. Prestrešili jih je pogum ruskega mladeniča. Umaknili so se.

"Stojte, bojazljivci!" je zavpil, zbral poslednje moči in vrgel bombo za njimi. Se sedem Nemcev je bilo ubitih.

Sto dva in sedemdeset fašistov je ležalo v gozdičku, pobitih v boju s trinajstimi partizani - komsomolci.

Večkrat ranjeni Volodja je potem pred smrtjo partizanski izvidnikom, ki so se vrnili na kraj boja, o junaki boji svojih tovarišev, ki so sklenili umreti in ne se umakniti niti za korak.

(Prevedel Josip Vidmar)

SMRT NACIZMU - SVOBODO NARODU!

SMRT NACIZMU - SVOBODO NARODU!

DOMOBRANEC SE JE ODLOČIL

Na bloku sta se z ženo poslovila. Nekaj časa je zrl za njo, potem se je vrnil v klesarno.

Še nikdar mu ni bilo tako hudo. Najraje bi stekel za njo in odvrigel vse, kar ga uklepa v te zidove in žice.

Doma kosijo. Samo senožet pod Gozdom še čaka. Kar v rodu gre. Štirje partizani so včeraj pomagali. Eden gleda za Ivano. Danes sta šla Jožek in Ivana okopavati koruzo. Dobro kaže. Mejačev jim je pripeljal drv. Pomagajo vsi. V nedeljo so imeli v dvorani igro. Ivana je plesala.

Tako sta stala dve uri na hodniku in on je samo poslušal. Bil je na senožeti in kosil, ko ga je zmotil narednik. "Dovolj bo, pa še drugič."

V sobi so kvartali. Iz kuhinje na dvorišču je zopet dišalo po rižu. Za gnusilo se mu je vse to. Ti kvartači, ki so včeraj na pohodu hladno pobili tri dekleta, ta duh po rižu, obleka, puška. Vse bo odvrigel.

Toda tudi tam bo treba prijeti za puško. Ali bo na boljšem? Tu je vsaj pod streho. Hrane je dovolj. Prisegel je za vero in domovino. Stotnik je včeraj zopet pravil, kako partizani pobijajo njihove žene, ropajo in rušijo cerkve.

Ona je povedala drugače. Še pomagajo jim. V nedeljo je gospod lepo govoril o Rimu, kamor so prišli Angleži in kako je papež blagoslavljal navdušene ljudi. V sosednji fari so izvolili župnika v odbor. "Laž je, kar vam pravijo. Jaz ti povem, da je laž," mu je rekla žena.

Izpod vzglavja je potegnil paket. "V kruhu je nekaj, pazi," mu je zašepetala. Nič niso opazili. Zaverovani so bili v kvarte. Stisnil ga je pod suknjo in odšel na stranišče. Kruh je previdno razrezal. Na sredi je našel letak. Še enkrat je preiskusil zapah, potem ga je razgrnil in čital. Ko ga je dvakrat prebral, ga je skrbno zvil in spravil.

Kruh je v sobi razdelil kvartačem. Zdelo se mu je, da ga bo jutri jedel zopet doma. Ta nenadna misel ga je razveselila in ga vsega prevzela.

Oni so kvartali naprej in glasno cmokali s kruhom. Narednik je pogledal v sobo in zopet odšel. On pa je bil že na senožeti, na njivah, pri Joški in Ivani. Potem pa tudi, če treba, v brigado. "Sprejeli vas bomo kot prevarane brate, z nami boste šli v zadnji naskok na Hitlerjevske zveri." Tako je bral na stranišču.

"Lagali so nam, prekleti. Za vero. Včeraj pa so vdrli v tabornakolj in hodili po hostijah. Za narod. Trem so oni dan zopet iztaknili oči in jih zaklali."

V njem se je nekaj prelomilo. Odločil se je. Takoj, še noč bo šel. Ob tej misli ga je toplo spreletelo.

Ob desetih ga je dežurni poklical. Hitro se je opravil, vzel puško in stopil v jasno noč. Ostal je sam. Iz polja je prihajal topel vonj po senu. Murni so si odgovarjali. V daljavi so se utirjali strelji. Njemu je bilo kot fantu, ki se odpravlja k dekletu. Drgetal je v pričakovanju.

Dolgo je napretno poslušal. Potem je vzel iz šepa letak in ga pripel na drevo. Še enkrat je prisluhnil. Po prstih se je spustil k mreži, zlezal spod in malo pohitel.

Ko se je ozrl, so migljale pod njim luči in v gostilni so peli oficirji. Njemu pa je bilo sladko in lahko pri srcu in je odhitel v noč.

Radko Polič

TISOČI IN TISOČI JUGOSLOVANOV NAJ BI POMAGALI REŠEVATI HITLERJA IN NJE GOVE BANDE PRED POGINOM NA FRONTAH IN V TOVARNAH.

TODA MI HITLERJA NE BOMO REŠEVALI PRED POGINOM. MI MU ŽE TRI LETA PRIPRAVLJAMO TA POGIN IN BOMO STORILI VSE, DA MU SMRTNO URO POSPEŠIMO!

MI BOMO IZVEDLI TOTALNO MOBILIZACIJO VSEH JUGOSLOVANSKIH SIL V NAŠO NOVO.

TO BO NAŠ ODGOVOR HITLERJEVSKIM KRVNIKOM.